

Czeglédi András

Kafka filozófiája

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

3. TÉMA: KAFKA FILOZÓFIAI OLVASATAI I.: BENJAMIN

3.1. lecke: Walter Benjamin kitüntetettsége

Walter Benjamin 1928 körül

Benjamin in nuce

1892-1940. Asszimiláns zsidó nagypolgári család (*Egyirányú utca. Berlini gyermekkor*). Egyetemi évek: Freiburg, Berlin, Bern. Disszertáció: *A műkritika fogalma a német romantikában*. Baudelaire-fordítások, Párizs, **frankofília**, **fordításelmélet** (*A műfordító feladata*). Esszék és kritikák sokasága. *A német szomorújáték eredetével* hiába próbál habilitálni Frankfurtban; az egyetemi-akadémiai karrier nem jön össze, marad a szabadúszás.

A **Frankfurti Iskola** valószínűleg legeredetibb gondolkodója, irányzatosan tkp. elég nehezen besorolható. **Zsidó miszticizmus**, dogmatizmustól mentes, **melankolikus baloldaliság**.

Meghatározó barátságok: Gerschom Scholem, Hannah Arendt, Ernst Bloch, Adorno, Brecht, Bataille stb. Házasság: Dora S. Kellner (Stefan R. Benjamin); nagy szerelem: Aszja Lácisz. A nácizmus elől Franciaországba emigrál. *A műalkotás a technikai reprodukálhatóság korában*. http://aura.c3.hu/walter_benjamin.html Halála előtt közvetlenül: *Történefilozófiai tézisek/A történelem fogalmáról*. A bevonuló német csapatok elől menekülve a spanyol-francia határon öngyilkosságot követ el.

A haladáselmélet benjamini kritikája (→
Filozófiatörténet és kortárs filozófia: Nietzsche, 1.2. lecke):

„Van Kleenek egy *Angelus Novus* című képe. Angyalt ábrázol, aki mintha rámeredne valamire és el akarna hátrálni tőle. Szeme tágra nyílik, szája nyitva, szárnyai kifeszülnek. Ilyen lehet a történelem angyala. Arcát a múlt felé fordítja. Ahol mi események láncolatát látjuk, ott ő egyetlen katasztrófát lát, mely szüntelen romot romra halmoz, s mindet a lába elé sodorja. Időzne még, hogy feltámassza a holtakat és összeillessze, ami széttörött. De vihar kél a Paradicsom felől, belekap az angyal szárnyaiba, és olyan erővel, hogy nem tudja többé összezárni őket. E vihar

Paul Klee: *Angelus Novus*

feltartóztathatatlanul űzi a jövő felé, amelynek hátat fordít, miközben égisz előtté a romhalmaz. Ezt a vihart nevezzük haladásnak.”

Walter Benjamin: *A történelem fogalmáról*

Benjamin Kafka-értelmezésének jelentősége:

Nem csupán arról van szó, hogy Benjamin fontos és izgalmas gondolkodó, aki műérzékeny esztétaként és jószimatú kritikusként rátalált Kafkára. Nem is csupán arról, hogy minden (alkati, politikai, szituatív stb.) különbség dacára a karkai **eljövendőre emlékezés** (→1.1. lecke, 2.1. lecke) és a benjamini haladáskritikai **re-eszkatológia, re-messianizmus** (lásd ehhez: Arendt, Papp Zsolt) közötti párhuzamok nyilvánvalóak, s így utóbbi hihetetlenül érzékenyen tud reagálni előbbire.

Az igazán lényegi: **Benjamin az időben első igazán tekintélyes és nagy hatású Kafka-értelmező, aki nem tartozik a prágai író személyes baráti-ismerősi köréhez.** Ennek megfelelően nem hagiográfiát ír, nem Nagy Szt. Kafka interpretátora, s erőteljes **kritikai szempontokat is** megfogalmaz – ezzel **még inkább kidomborítva** a Kafka-oeuvre **értékét** és jelentőségét.

Fontos:

Benjamin Kafka-értelmezése meghatározó, **formatív hatással** volt a második világháború utáni teoretikus „Kafka-hullámok” mindegyikére (K-Európa lehetséges kivétel), s Benjamin többé-kevésbé a mai napig egyfajta „kályhának” számít.

Kérdések:

1. Milyen rezonanciák mutathatóak ki Kafka és Benjamin gondolkodói alkata között?
2. Mi adja Benjamin Kafka-értelmezésének kitüntetett jelentőségét?
3. Mennyiben formatív Benjamin Kafka-interpretációja?